

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT ODONTOLOGO PASLAUGAS TYRIMO

2016-08-01 Nr. (16)SI-23)SP-83

Vilnius

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Lobačevskytė atliko tyrimą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu teikiant odontologo paslaugas.

Atliekant tyrimą, 2016 m. gegužės 10 d. raštu Nr. (16)SI-23)S-374 kreiptasi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją, prašant pateikti nuomonę dėl atliekamo tyrimo aplinkybių.

2016 m. birželio 3 d. raštu Nr. (16)SI-23)S-458 kreiptasi į UAB „Vivus Sanus“ klinikos (toliau – ir klinika) administraciją, prašant pateikti nuomonę dėl atliekamo tyrimo aplinkybių.

2016 m. liepos 4 d. raštu Nr. (16)SI-23)S-530 kreiptasi į Lietuvos Respublikos odontologų rūmų tarybą (toliau – Taryba), prašant pateikti nuomonę dėl atliekamo tyrimo aplinkybių.

2016 m. birželio 3 d. lygių galimybių kontrolierės sprendimu Nr. (16)SI-23 „Dėl tyrimo termino pratęsimo“, vadovaujantis Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 22 str., tyrimo terminas pratęstas iki 2016 m. rugpjūčio 3 d.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Į lygių galimybių kontrolierių kreipėsi žmonių su negalia interesus atstovaujančių organizacijų atstovai. Jie nurodė, jog Panevėžio mieste žmonėms su protine negalia yra apribotos galimybės gauti tinkamas odontologo paslaugas. Siekiant šiems asmenims užtikrinti teisę į kokybiškas odontologo paslaugas, būtina atsižvelgti į tam tikrus su jų negalia susijusius šių paslaugų teikimo ypatumus. Didžiąjai daliai šių asmenų, teikiant odontologo paslaugas, būtina taikyti bendrąją nejautrą. Nustatyta, kad Panevėžio apskrityje nėra valstybinių medicininių įstaigų teikiančių šią negalios formą turintiems asmenims pritaikytas paslaugas. Dėl šios priežasties, Panevėžio apskrities gyventojai dėl minėtų medicininių paslaugų

teikimo privalo vykti į Vilnių ar Kauną. Pažymima, kad šiuose miestuose dėl didelių pacientų eilių paslaugų tenka laukti net kelis mėnesius.

Informuojama, jog Panevėžyje yra įsteigta privati medicinos klinika UAB „Vivus Sanus“, kuri atitinka visus numatytus reikalavimus ir teikia dienos chirurgijos, taip pat ir odontologo su bendrąja neįtraukta paslaugas. Tačiau Valstybinės ligonių kasos teritorinių padalinių administracijos atsisako sudaryti su klinika sutartį dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir jų išlaidų apmokėjimo iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau - PSDF) biudžeto lėšų. Atsisakymas motyvuojamas tuo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 370 (toliau – ir Nutarimas) patvirtintame Apmokamų iš PSDF biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašo 14.2 punkte nustatyta, kad paslaugoms, kurios einamaisiais metais asmens sveikatos priežiūros įstaigoms nebuvo apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų, be kriterijų, nurodytų Nutarimu patvirtinto sąrašo 1-13 punktuose, taikomas papildomas kriterijus, t. y. kompensuojamųjų paslaugų veiklos zonos savivaldybės vartojimo rodiklis negali būti 10 proc. (ir daugiau) mažesnis nei šalies vidurkis. Dėl šios priežasties, asmenims su negalia būtinos medicininės paslaugos nėra kompensuojamos iš PSDF biudžeto lėšų.

2. 2016 m. gegužės 3 d., vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 18 straipsnio 3 dalimi, lygių galimybių kontrolierė pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. pažeidimo.

3. Sveikatos apsaugos viceministrė 2016 m. gegužės 30 d. raštu Nr. (1.1.20)10-4854 paaiškino, kad, vadovaujantis Nutarimu patvirtino sąrašo 14 punktu, sudarant sutartis tarp teritorinių ligonių kasų ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų dėl paslaugų, kurių išlaidos einamaisiais metais nebuvo apmokamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis, atsižvelgiama į šių paslaugų vartojimo rodiklį Pagal Nutarimo 14.1 ir 14.2 papunkčius:

„14.1. stacionariųjų paslaugų, brangiųjų tyrimų ir procedūrų teritorinės ligonių kasos veiklos zonos vartojimo rodiklis 10 procentų (ir daugiau) mažesnis nei šalies vidurkis;

14.2. kitų kompensuojamųjų paslaugų teritorinės ligonių kasos veiklos zonos savivaldybės vartojimo rodiklis 10 procentų (ir daugiau) mažesnis nei šalies vidurkis.“

Informuojama, kad Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos paslaugų vartojimo rodiklis yra didesnis nei šalies. Paaiškinama, kad bendras Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos vartojimo rodiklis viršija šalies vartojimo rodiklį 34,1 proc., o Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos II grupės (kuriai priskiriamos ir odontologo paslaugos) vartojimo rodiklis viršija šalies vartojimo rodiklį 12,7 proc., todėl UAB „Vivus Sanus“ dienos chirurgijos paslaugos nebuvo įtrauktos į 2016 m. sutarties asmens sveikatos priežiūros paslaugų nomenklatūrą.

Atkreipiamas dėmesys, kad Nutarimu patvirtintas rodiklis leidžia reguliuoti asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo netolygumus šalies mastu ir racionaliai naudoti Privalomojo sveikatos

draudimo fondo biudžeto lėšas. Pažymima, kad Respublikinė Panevėžio ligoninė yra sudariusi sutartį su teritorine ligonių kasa dėl dienos chirurgijos paslaugų teikimo. Tad Panevėžio miesto gyventojai, nepriklausomai nuo jų negalios pobūdžio, turi teisę gauti dienos chirurgijos paslaugas (taip pat ir odontologo) minėtoje ligoninėje.

Siekiant pagerinti odontologo paslaugų prieinamumą, Sveikatos apsaugos ministerija 2016 m. balandžio 11 d. organizavo posėdį, kuriame dalyvavo Sveikatos apsaugos ministerijos vadovybė, Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos specialistai ir vyriausieji kraštų odontologai. Posėdžio metu buvo svarstomi klausimai dėl odontologo pagalbos teikimo neįgaliesiems, taikant bendrinę nejautrą, prieinamumo gerinimo. Buvo nutarta keisti tam tikrus sveikatos apsaugos ministro įsakymus, kad minėtas paslaugas būtų galima teikti ne tik dienos chirurgijos sąlygomis (stacionare), bet ir ambulatoriškai. Pakeitimuose planuojama numatyti, kad teikiant gydytojo odontologo konsultaciją kartu būtų galima teikti ir gydytojo anesteziologo reanimatologo konsultaciją pacientams, kuriems odontologo paslaugos turi būti teikiamos, taikant bendrinę nejautrą. Atlikus pakeitimus, pagerės minėtų paslaugų prieinamumas atokesnėse Lietuvos vietovėse.

4. UAB „Vivus Sanus“ klinikos direktorius 2016 m. birželio 7 d. raštu Nr. 2016/06/07 nurodė, jog teikti odontologo paslaugas taikant bendrąją nejautrą privaloma tik dienos chirurgijos sąlygomis. Pasitaiko įvairių situacijų, kai pacientui galima padėti tik turint tam tikrą įrangą. Pagal dienos chirurgijos reikalavimus klinika užtikrina pacientui saugią odontologo paslaugą su bendrąja nejautra. Gydant pacientą ambulatoriškai, užtikrinti saugumo neįmanoma.

UAB „Vivus Sanus“ klinika - ligoninė turi visas teises teikti profesionalias dienos chirurgijos paslaugas. Tš PSDF biudžeto lėšos klinikai neskiriamos vien dėl to, kad Panevėžio apskrityje kompensuojamųjų paslaugų veiklos zonos savivaldybės vartojimo rodiklis šiais metais viršija 10 proc. šalies vidurkį.

5. Tarybos pirmininkas 2016 m. liepos 21 d. raštu Nr. 16/01-164 nurodė, jog Taryba pritaria Sveikatos apsaugos ministerijos siūlomų teisės aktų pakeitimams, kurie iš tiesų turės įtakos odontologo paslaugų asmenims su negalia prieinamumui didinti, tačiau siūlo papildyti Nutarimu patvirtinto Apmokamų iš PSDF biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašo 15.1. punktą:

*„1.5.1. pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms, sergančiųjų cukriniu diabetu slaugos, ambulatorinėms paliatyviosios pagalbos paslaugoms, **odontologo paslaugų teikimui fizinę ir psichinę negalią turintiems asmenims, taip pat vaikams, turintiems bendravimo, psichikos sveikatos problemų, taikant bendrinę nejautrą, dantų protezavimo, hemodializės ir (ar) prevencinėse programose numatytoms paslaugoms;**“.*

Toks teisės akto papildymas leistų naujiems paslaugų teikėjams sudaryti sutartis su Valstybine ligonių kasa dėl išlaidų už odontologo paslaugų (taikant bendrinę nejautrą) teikimą asmenims, turintiems fizinę ir psichinę negalią, apmokėjimo iš PSDF biudžeto lėšų.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Tyrimo metu buvo nustatoma, ar Panevėžio mieste žmonėms su protine negalia yra užtikrinamos galimybės gauti tinkamas odontologo paslaugas. Tai yra, ar nėra pažeidžiami Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) 25 str. a) ir c) p. bei Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. reikalavimai.

2. Konvencijos 25 str. a) ir c) p. numatyta, jog valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad neįgalieji turi teisę į aukščiausią įmanomą sveikatos lygį jų nediskriminuojant dėl neįgalumo. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliųjų galimybę gauti sveikatos paslaugas, atsižvelgiant į lytį, įskaitant su sveikata susijusią reabilitaciją. Pirmiausia valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja suteikti neįgaliesiems tokios pat pasiūlos, kokybės ir lygio nemokamas ar už prieinamą kainą sveikatos priežiūros paslaugas ir programas, kurios teikiamos ar taikomos kitiems asmenims, įskaitant seksualinės ir reprodukcinės sveikatos srities programas ir gyventojams skirtas visuomenės sveikatos apsaugos programas; teikti šias sveikatos paslaugas kuo arčiau žmonių bendruomenių, taip pat ir kaimo vietovėse.

3. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. numatyta, jog, įgyvendindamas lygias galimybes, paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pat paslaugas.

4. Tyrimo metu nustatyta, jog:

4.1. Teikiant odontologo paslaugas asmenims su protine negalia, dažnu atveju būtina taikyti bendrąją nejautrą. Panevėžio apskrityje nėra pakankamai medicininių įstaigų teikiančių šią negalios formą turintiems asmenims pritaikytas odontologo paslaugas. Panevėžio apskrities gyventojai dėl minėtų medicininių paslaugų teikimo privalo vykti į Vilnių ar Kauną, t.y. asmenims su proto negalia, jų bendruomenėse (gyvenamoje vietoje), nėra užtikrinama teisė į jų poreikiams pritaikytas nemokamas medicininės paslaugas.

4.2. Panevėžio mieste yra įsteigta privati medicinos klinika UAB „Vivus Sanus“, kuri atitinka visus numatytus reikalavimus ir teikia dienos chirurgijos, taip pat ir odontologo su bendrąja nejautra, paslaugas.

Tačiau klinikoje asmenims su negalia teikiamos medicininės paslaugos nėra kompensuojamos iš PSDF biudžeto lėšų.

4.3. Pagal Nutarimu patvirtino sąrašo 14 punktą, sudarant sutartis tarp teritorinių ligonių kasų ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų dėl paslaugų, kurių išlaidos einamaisiais metais nebuvo apmokamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis, atsižvelgiama į šių paslaugų vartojimo rodiklį Pagal Nutarimo 14.1 ir 14.2 papunkčius, stacionariųjų paslaugų, brangiųjų tyrimų ir procedūrų teritorinės ligonių kasos veiklos zonos vartojimo rodiklis 10 procentų (ir daugiau) mažesnis nei šalies vidurkis; kitų kompensuojamųjų paslaugų teritorinės ligonių kasos veiklos zonos savivaldybės vartojimo rodiklis 10 procentų (ir daugiau) mažesnis nei šalies vidurkis.

Remiantis šia teisės akto nuostata, UAB „Vivus Sanus“ dienos chirurgijos paslaugos nebuvo įtrauktos į 2016 m. sutarties asmens sveikatos priežiūros paslaugų nomenklatūrą ir šios paslaugos nėra kompensuojamos iš PSDF biudžeto lėšų, kadangi Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos paslaugų vartojimo rodiklis yra didesnis nei šalies. Bendras Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos vartojimo rodiklis viršija šalies vartojimo rodiklį 34,1 proc., o Panevėžio m. savivaldybės dienos chirurgijos II grupės (kuriai priskiriamos ir odontologo paslaugos) vartojimo rodiklis viršija šalies vartojimo rodiklį 12,7 proc.

4.4. Tarybos pateiktoje išvadoje siūloma papildyti Nutarimu patvirtinto Apmokamų iš PSDF biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašo 15.1. punktą, numatant, jog šio sąrašo 14 punkte nurodyti kriterijai nebūtų taikomi odontologo paslaugų, taikant bendrinę nejautrą, teikimui fizinę ir psichinę negalią turintiems asmenims, taip pat vaikams, turintiems bendravimo, psichikos sutrikimų.

Toks teisės akto papildymas leistų naujiems paslaugų teikėjams sudaryti sutartis su Valstybine ligonių kasa dėl išlaidų už odontologo paslaugų (taikant bendrinę nejautrą) teikimą asmenims, turintiems fizinę ir psichinę negalią, apmokėjimo iš PSDF biudžeto lėšų.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 15 str., Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 2 p. bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 8 d. nutarimo Nr. 1739 „Dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo“ 1.2. ir 4.2. p.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Sveikatos apsaugos ministeriją ir siūlyti, siekiant užtikrinti Konvencijos 25 str. a) ir c) p. bei Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. reikalavimų vykdymą, inicijuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. 370 „Dėl Apmokamų iš Privalomojo sveikatos

draudimo fondo biudžeto asmens sveikatos priežiūros paslaugų kriterijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimą, numatant, jog šiuo nutarimu patvirtinto sąrašo 14 punkte nurodyti kriterijai nebūtų taikomi odontologo paslaugų, taikant bendrinę nejautrą, teikimui fizinę ir psichinę negalią turintiems asmenims, taip pat vaikams, turintiems bendravimo, psichikos sutrikimų.

2. Su sprendimu supažindinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliariją, Sveikatos apsaugos ministeriją, Lietuvos Respublikos odontologų rūmus, UAB „Vivus Sanus“ administraciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė